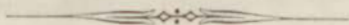

Beretning

om

Det norske arbeiderpartis virksomhed

fra 1ste juli 1899 til 15de mai 1900

Kristiania

Arbeidernes aktietrykkeri

1900

SECRET

THE UNITED STATES DEPARTMENT OF THE ARMY

WASHINGTON, D. C. 20315

Siden forrige landsmøde er indmeldt i partiet 10 foreninger, nemlig „Kristiania kularbejderforening“, foreningen „Freiheit“, den socialdemokratiske forening „Manheim“, „Sementarbejdernes forening“ og cykleklubben »A. B. C.« (alle i Kristiania), „Bagerjvdenes forening“ i Trondhjem, „Eidsvolds træmassearbejderforening“, „Grorud kvindeforening“, „Moss & omegns arbejderfamfund“ og „Bagerjvdenes forening“, Kristianssand.

En forening, nemlig „Rettenes seir“, Kristiania, er opløst. „Rudfos og omegns arbejderforening“ stiftedes og indmeldtes i partiet den 1ste november 1899, men er atter opløst.

Partiet tæller nu ialt 114 foreninger, hvoraf 44 i Kristiania, med et medlemsantal af 6833 og 70 foreninger udenbys med et medlemsantal af 3822, ialt 10655 betalende medlemmer.

Trykkeribedriften har fra $\frac{1}{10}$ 1898 til $\frac{1}{4}$ 1900 bragt et overskud af kr. 912.20, i samme tidsrum har partiet som tilskud til „Social-Demokraten“ og „Fremad“ ydet kr. 9841.51, heri er ikke medregnet tilskud som partiet ved ekstraordinære foranstaltninger har skaffet tilbeie til støtte for partiorganerne, naar undtages 400 kroner af 1ste mai-festen dette aar.

Det paa forrige landsmøde anbefalede forslag om oprettelse af et aktieselskab for trykning af partiorganet m. v. under navn af Arbejdernes aktetrykkeri er af partistyret bragt til gennemførelse. Indbydelse til aktietegning besluttedes udstedt i partistyremøde den 12te september og til 3die oktober var bestyrelserne for de indenbys partiafdelinger samlet til et møde i anledning aktietegningen, hvor følgende resolution vedtoges:

„Forsamlingen anbefaler sagen paa

det bedste og henstiller til foreningerne at tegne aktier efter forholdstal 4 kroner pr. medlem, hvoraf halvdelen indbetales iaar.“

Aktiekapitalen sattes til 48000 fr.; heraf tegnede partiet som saadant 7000 kroner. I konstituerende generalforsamling den 15de marts besluttedes at forhøje aktiekapitalen til 60000 kroner. Aktieselskabet traadte i virksomhed den 1ste april d. a.

Arbejderkommissionens forslag angaaende folkepensionen er ved henveidelse til arbejderkommissionens sekretær af ham omfjendt til alle foreninger i landet.

Partistyret har endvidere, til efterkommelse af de ved forrige landsmøde givne paalæg, fremsendt til stortinget to foresstillinger, nemlig om erhvervelse af statsborgerret og om foranstaltninger mod tuberkulosen.

Til den komite, der har havt at udarbejde indstilling angaaende uddeling af stipendier for indevarende aar til haandværkere og tekniske arbejdere, har partistyret opnavnt to mænd, forretningsførerne D. Jensen og M. Ormestad.

I anledning valg af doms- og lagrettemænd i Kristiania kommunestyre havde De samvirkende fagforeninger i Kristiania opnavnt endel kandidater, hvoraf 11 indvalgtes.

De reut faglige forhold har, som man ved, sin egen ledelse, hvor partiet ved tilforordnede repræsentanter deltar i arbeidet, dels i De samvirkende fagforeningers forretningsudvalg i Kristiania og dels i sekretariatet for den faglige landsorganisation.

I forstaaende styre har partistyret tilforordnet Chr. S. Knudsen og Olaf Strøm, til sekretariatet Chr. S. Knudsen

og A. Gunderjen; ifølge lobbeslutningen om gjensidighed har sekretariatet til deltagelse i partistyrets forhandlinger tilførdnet D. Jensen og Joh. Johansen.

Idet man forøbrigt henviser til de trykte beretninger, som fremtidig vil være tilgængelige for partiets repræsentanter, skal man her kun i almindelighed fremhæve, at der siden forrige landsmøde har hersket en almindelig lyst hos arbejderreorganisationerne til lønreduktioner. Enden De samvirkende fagforeninger i Kristiania har, som følge heraf de indtrufne kampe væsentlig været ført til forjvar for allerede tidligere tilkjæmpede goder.

Bed Norsk Skofabrik foresaldt saaledes fra slutten af oktober forr. aar en arbejdsstands, som varte i 12 uger, paa grund af en lønreduktion fra 15 til 25 pct. Arbejderne opnaede dog sluttelig ved forhandling en antagelig pristarif, opsigelig kun en gang aarlig.

Masjinstrikkersternes forbund hadde, som omtalt i forrige aarsberetning, en streik, som varte i 14 uger og som maatte hæves i februar uden resultat.

Forøbrigt har alle hidtil afgjorte konflikter været bilagt ved forhandling, samtlige med fordel for arbejderne.

Efter sekretariatets foranstaltning har der været afholdt endel møder af forbunds- og foreningsbestyrelser til protest mod den reaktion, som i det sidste aar har git sig udslag i forskjellige i stortinget fremkomne lovforslag, der særlig har været rettet mod arbejderne og deres organisationer, saaledes den saakaldte „Tugthuslov“ og nu sidst „Vosgjængerloven“; ligeledes overfor „Indvandringensloven“. Og videre er der udarbejdet forslag om forlig og voldgift i tvistemaal mellem arbejderherrer og arbejdere, hvilket snart vil foreligge trykt i udkast ved sekretariatets foranstaltning.

De forenede norske arbejderforsund vedtog paa sit landsmøde i Kristiansund f. a. følgende resolution:

„Landsmødet udtaler sig for samarbejde mellem landets demokratiske partier til gennemførelse af fælles programfager.“

„Der nedsættes en komite bestaaende af 5 mand til nærmere at forberede sagen for det ordentlige landsmøde næste aar.“

I henhold hertil, og i henhold til vort partis tidligere taktik og beslutninger, udtalte vort sidste landsmøde sig for politisk samarbejde mellem de demokratiske partier. Vigeledes valgtes en forhandlingskomite bestaaende af følgende mænd:

Anders Jensen, Olav Strøm, D. G. Gjøsteen, E. Jepsen og Ludvig Meyer.

Stedetfor Gjøsteen, som erklærede ikke at kunne deltage i komiteens arbejde, opnævnte hovedstyret A. Johnsen.

I midten af december maaned f. a. traadte komiteen sammen, nemlig 5 mand fra venstre og 5 mand fra De forenede norske arbejderforsund, samt de 5 fra vort parti.

Allerede i det andet møde mødte kun 2 mand fra venstre, og disse hadde bare i uddrag at melde, at venstre ikke vilde samarbejde med vort parti. Arbejderorganisationens mænd var imidlertid blit enige om at fortsætte forhandlingerne, og disse førte ogsaa til et resultat, idet man enedes om følgende forslag:

1. Eget norsk udenrigs styre og eget norsk konsulatvæsen. Beslutning i konsulat sagen fattes i løbet af valgperioden.
2. Arbejde for voldgift og neutralitet.
3. Forsikring mod erhvervsudlygthighed, omfattende hele det norske folk.
4. Videre statsforanstaltning for at skaffe arbejderne lettere og billigere adgang til at erholde jord og egne hjem.
5. Indførelse af 8 timers arbejdsdag ved statens arbejder, og ved alle sundhedsfarlige bedrifter.

Paa De forenede arbeidersamfundes Landsmøde den 30te og 31te januar d. a. vedtoges følgende forslag med 69 mod 19 stemmer:

„Landsmødet tiltræder for „De forenede norske arbeidersamfundes“ vedkommende den af komiteen foreslaaede ordning for samarbeide med de demokratisk-partier. Fællesstyret anmodes om paa organisationens vegne at meddele denne beslutning til de andre demokratisk-organisitioner og ivareta det fornødne til fremme af valg-samarbeidet.“

Tilslutning til denne resolution blev senere vedtaget i en række af De forenede norske arbeidersamfundes foreninger.

I et møde af bestyrelserne for de hævarende liberale arbeidersamfund og Norsk fagforbund vedtoges ligeledes tilslutning til landsmødets resolution.

Landsvenstremødet derimod vedtog afvisning af samarbeide med arbeiderpartiet.

Spørsmålet vil for vort partis vedkommende blive at behandle og afgjøre paa partiets landsmøde.

Mai-demonstrationerne

er iaar af partistyret søgt lagt paa et mere agitatorisk basis end tidligere, idet man har søgt skarper præciseret ved 1ste mai-demonstrationerne kravet om 8-timers-dagen for statens og kommunernes arbejdere i forbindelse med en garanteret mindsteløn, samt forbud mod arbejde over 8 timer i døgnet i alle sundhedsfarlige bedrifter, og var det meningen at faa denne del af 8-timers-spørsmålet derved gjort saaledes aktuelt, at det kunde med fordel optages som valgprogram ved det forestaaende stortingsvalg.

Ligeledes blev der ved demonstrationerne den 17de mai søgt fremhævet arbeidernes praktiske politif, for derved at faa indlagt i demonstrationen og gjort aktuelt — ikke bare hvad partiet videre kræver i stemmerets-spørsmålet — men

ogsaa øvrige arbeideres krav til samfundet.

Agitationen.

Den udenbys agitation har ogsaa i aar været drevet med betydelig kraft. Som antydet i forrige beretning foretog hr. H. Berntsen en Reise til Ofoten den 17de juli ifjor og ankom der den 21de; han holdt 2 godt besøgte friluftsmøder med foredrag i Narvik, hvorefter han sammen med medlemmer af Narviks arbeiderforening reiste til Wasfjansre i Sverige for at holde foredrag i det dersteds til 30te juli berammede fællesmøde af arbejdere ved jernbaneanlægget Ofoten — Gellivara. Den 5te og 6te august holdtes møde i Rombaksbotn med arbeiderne ved Ofotbanens 2den afdeling. Ved dette stiftedes 2den afdelings arbeiderforening i tilslutning til Arbeiderpartiet gennem Sten, jord- og bergarbeiderforbundet. Derefter reiste Berntsen tilbage til Narvik og holdt atter 2 møder med foredrag.

Under moderne folgtes endel skrifter og tegnedes ikke saa faa abonnenter paa „Social-Demokraten“. Forøvrigt lagdes ogsaa paa anden maade en betydelig interesse for dagen.

Efter sin afreise fra Ofoten holdt Berntsen et godt besøgt møde med foredrag paa Kjelhus ved Harstad i Tromsø amt, hvor en socialistisk klub stiftedes. Efter beslutning af partistyret foretog Berntsen fra 14de oktober en agitationsreise i Alershus, Smaalene og Bilskeruds amter. Først besøgte Lillestrøm, hvor han efter endel agitation omkring i husene og nogle møder stiftede Lillestrøm sag og hovleriarbeiderforening i tilslutning til Arbeiderpartiet. Efter et par større møder bragtes foreningen op til 150 medlemmer, men de har endnu ikke indsendt nogen kontingent til partiet.

I Gidsvold stiftedes en træmasse-arbeiderforening, ligeledes i tilslutning til

partiet; denne forening har indbetalt indskrivningspenge og kontingent.

Senere besøgte Fetsund, Drøbak og Moås, hvor foredrag holdtes. Berntsen holdt 2 foredrag paa Moås, et for Sagbrugs- og Cellulosearbejdernes forening og et for Moås og omegns arbeider-samfund, hvor han kraftig fremholdt for samfundet at melde sig ind i partiet, hvilket ogsaa senere er skeet.

I Fredriksstad holdtes flere moder med sagbrugs- og tomtarbejderne, der ikke er tilsluttet nogen faglig eller politisk landsorganisation. Der var god stemning for et sagbrugs- og træmassearbejderforbund. Vigeledes holdtes foredrag i Stuernes forening.

Hr. Berntsen har endvidere holdt foredrag i Greaker, Sarpsborg, samt i „Alasnes arbeiderlag“ i Solor. Vigeledes har Busserud været besøgt gjen-tagne gange; han har saaledes holdt foredrag i Skotselven, Solbergelven, Skotsmo i Eker samt i Vier, hvor Vierstrandens arbeiderforening stiftedes i tilslutning til Busseruds amts arbeiderforening.

I midten af januar holdtes flere foredrag i Drammen, hvor „Drammens arbeiderparti“ havde arrangeret offentlige moder med foredrag og diskussion i forskjellige dele af byen. Samtlige moder var godt besøgt.

Foruden nogle mindre sammenkomster har Berntsen holdt følgende antal foredrag paa følgende steder:

I Narvik 4, Rombaksbotn 2, Wassjauve 1, Kjelhus 1, Harstad 1, Grorud 1, Lillestrøm 3, Solbergelven 1, Fetsund 1, Drøbak 1, Moås 2, Fredriksstad 4, Greaker 1, Sarpsborg 2, Alasnes 2, Skotselven 2, Vier 1, Skodsmo 1, Drammen 4, Kongsberg 1, Gidsvold 3 og Kristiania 2. Til sammen 40 foredrag.

I begyndelsen af april tiltraadte Berntsen en reise paa nogle maaneder til vestlandet. Han opholder sig for tiden ved Bergensbanen. Nærmere be-

retning om denne reise vil først kunne foreligge for næste landsmøde. Til agitationen er hidtil indbetalt kr. 981.05.

Partipressen.

har siden forrige landsmøde lagt stærkt beslag paa partistyrets arbejdskraft.

Da det har vist sig, at „Fremad“s abonnentantal stadig er gaat nedover, har styret ladet udgaa cirkulærfkrivelse til alle udenbys partiforeningers bestyrelser med forespørgsel om deres mening angaaende inddragelsen af „Fremad“, om de mente det kunde ske til fordel for „Social-Demokraten“. Paa forhaand var sagen behandlet af det stedlige repræsentantskab i Kristiania. Og da de indløbne besvarelser udenbys fra paa 3 nær alle gif ud paa, at „Fremad“ burde inddrages, blev dette skridt taget ved 1ste kvartals udgang, og „Social-Demokraten“ er istedet sendt til de abonnenter paa „Fremad“, som havde betalt videre fremover. Vigeledes er „Social-Demokraten“ sendt en maanedes tid til de af „Fremad“s abonnenter, som ikke havde fornyet sit abonnement, for om muligt at gjøre dem til abonnenter paa „Social-Demokraten“.

Endel abonnenter er ogsaa indgaaet til „Social-Demokraten“ derved.

Bidere har partistyret sat igang en agitation i Kristiania for videre udbredelse af „Social-Demokraten“. Denne agitation er endnu ikke her afsluttet. Man har imidlertid haab om ved denne agitation at kunne opnaa omkring 1000 nye abonnenter.

En lignende agitation er af endel udenbys foreninger sat igang for udbredelsen af „Social-Demokraten“ paa forskjellige steder i landet, hvilket sikkert vil vise sig at bære adskillig frugt i form af nye abonnenter udenbys. Fra nogle steder er allerede modtaget fortegnelse over de nye abonnenter de har samlet.

Foruden denne agitation har partistyret udenbys havt en lønnet mand, som i nogen tid har reist og samlet abonnenter

paa „Social-Demokraten“, og har det vist sig, at denne fremgangsmaade har lønnet sig udmærket, som man vil se af regnskabet for de forløbne kvartaler.

For at bringe vort partis hovedorgan paa vei frem til balance har partistyret ved repræsentantskabsbeslutning i Kristiania forhøjet abonnementsprisen for abonnenterne i hovedstaden til 0.60 pr. maaned fra 1ste april d. a.

Dette skridt er imidlertid ikke nok. I samme oieblik har derfor partistyret fremsat for landsmødet forslag om forhøielse af kontingenten for bladet ogsaa udenbys til fr. 1.80 kvartalet.

Partistyret anser dette for en absolut nødvendighed, da man ikke paa anden maade kan anvise vei til dækkelse af bladets underskud paa det nu opsatte budget.

Paa forrige landsmøde blev der vedtaget en udtalelse, i henhold til hvilken det overlodes til partistyret at ordne redaktionsforholdene og snarest muligt finde en mand, der som lønnet helt kunde overtage chefredaktørposten. Dette var baade en fuldmagt til partistyret og et paalæg. Der var imidlertid en vanskelighed, som gjorde det umuligt i de forløbne kvartaler at realisere landsmødets udtalelse, nemlig at tilvejebringe midler til løn for den ansættendes chefredaktør. Partistyret anmodede derfor den valgte ordfører, Ludvig Meyer, om ogsaa i indværende budgettermin indtil videre at lede bladets redaktion, som han, paa grund af de vanskelige forhold, hvorunder partiet virkede, vistnok overtog; men som han meget snart erklærede sig ude af

stand til at kunne skjotte tilfredsstillende, da hans egne forretninger og andet arbejde i partiets tjeneste lagde for stærkt beslag paa hans arbejdskraft, og han har nu paa grund af overanstrengelse og nervøse lidelser maattet gjøre en rejse til en kuraanstalt i Karlsbad, hvorfra han har sendt en skrivelse, hvori han erklærer, at det ikke er ham muligt at modtage gjenvalg som partiets ordfører og end mindre vilde kunne modtage valg som „Social-Demokraten“s redaktør.

Partistyret har imidlertid ruffet saa langt, at det har faaet en bevilgning i Kristiania arbeiderfamfund paa 3000 fr. for kommende budgetaar til en chefredaktør. Og landsmødet kan derfor nu, overensstemmende med statutterne for partiorganet „Social-Demokraten“, gaa til valg af chefredaktør for bladet.

Sluttelig vil styret gjøre opmærksom paa, at naar der paa det opsatte budget for „Social Demokraten“ ikke er opført noget beløb til fortsat trykning af ekstraplaket af foljetouromanen „Samfundets forskudte“, saa har dette sin grund i, at styret mener, dette maa være et særskilt foretagende for sig, som nu bør skilles ud fra bladets konto. Og det antages, at det kommende partistyre bør kunne ordne sig med en boghandler angaaende dette foretagende.

Naar der paa det opsatte budget ikke er opført noget beløb til renter af bladets gjæld har dette sin grund i, at man nærer haab om at kunne afgjøre rentebeløbet ved at udstede aktier i bladet, uden at man dog paa nærværende tidspunkt har kunnet føre nogen forhandling derom.

Kristiania den 22de mai 1900.

A. C. Gundersen.	Birgitte Halvorsen.	A. Hazeland.
D. Jensen.	Joh. Johnsen.	A. Johnson.
Chr. H. Knudsen.	Ludvig Meyer.	Jens Mikkelsen.
Oscar Pedersen.	Olav Strøm.	